

MERITVE MAGNETNEGA POLJA Z INDUKCIJO

Uvod

Magnetno polje merimo z majhno tuljavico z veliko ovoji, postavljeno z osjo vzporedno zunanjemu magnetnemu polju. Napetost v tuljavici se inducira samo pri spremembi magnetnega polja - kadar prekinemo tok, ki napaja elektromagnet, ali premaknemo tuljavico iz področja polja. Inducirano napetost U izračunamo iz enačbe

$$U = -\frac{d\Phi}{dt} = -NS\frac{dB}{dt} \cos \alpha ,$$

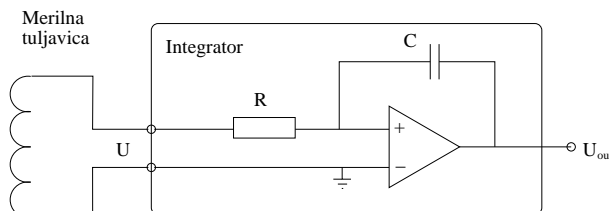
kjer je Φ magnetni pretok, N število obojev, S ploščina tuljavice, B gostota magnetnega polja in α kot med osjo tuljavice in smerjo magnetnega polja B . Inducirano napetost priključimo na integrator in izhodna napetost U_{out} je

$$U_{\text{out}} = -\frac{1}{RC} \int U dt .$$

Če je U inducirana napetost v tuljavici, dobimo

$$U_{\text{out}} = \frac{NS}{RC} (B_2 - B_1) \cos \alpha .$$

Privzamemo, da je $\cos \alpha = 1$, B_2 merjeno magnetno polje in $B_1 = 0$ za področje zunaj magnetnega polja.

Slika 1: Skica mehanizma merjenja magnetnega polja. Levo je merilna tuljavica, ki je priključena na integrator.

Potrebščine

- dve merilni tuljavici s premerom $2r = 18$ mm, prva z $N_1 = 2000$ navoji, druga pa z $N_2 = 200$ navoji
- integrator s konstanto $RC = 0.01$ s
- voltmeter, ampermeter, šolski usmernik omejen na 5 A toka.
- tuljava $2r_0=250$ mm z $N_3 = 200$ ovoji z navpičnim nosilcem za merilno tuljavico
- elektromagnet na lesenem nosilcu

Naloga

1. Na osi tokovne zanke izmeri odvisnost magnetnega polja B z oddaljenostjo od središča.
2. Izmeri relacijo med jakostjo električnega toka in gostoto magnetnega polja v elektromagnetu.

Navodilo

1. Krožni tokovodnik - vodoravno postavljeno tuljavo priključi preko ampermetra na šolski usmernik. Tok naj bo 4 A.

Merilno tuljavico natakni na nosilec, ki je v osi velike tuljave, in jo priključi na integrator. Izhod integratorja poveži z voltmetrom, kot kaže slika 2. Zaradi neidealnosti elektronskih elementov izhod integratorja "leze" tudi, kadar na vhod pripeljemo ničlo. Lezenje ustavimo s primerno nastavitvijo potenciometra na integratorju, ničlo pa nastavimo s tipko reset.

Izmeri gostoto magnetnega polja B na osi krožnega tokovodnika (tuljave) kot funkcijo razdalje od središča h . Dobljeno odvisnost $B(h)$ nariši na graf in jo primerjaj s teoretično krivuljo $B_{\text{zanka}}(h)$ za tokovno zanko radija r_0 po kateri teče tok I_0 :

$$B_{\text{zanka}} = \frac{N_3 \mu_0 I_0 r_0^2}{2(r_0^2 + h^2)^{3/2}}.$$

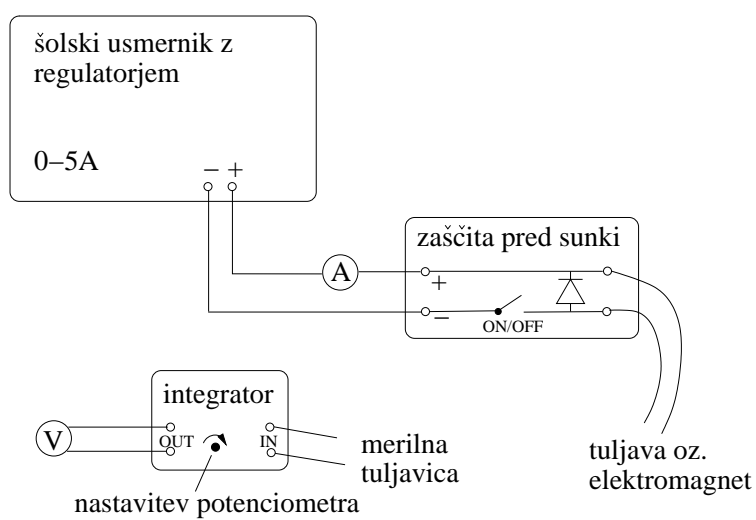
Način primerjave izberi sam in sicer tako, da bo razvidna podobna funkcijska odvisnost meritev in teoretične krivulje.

2. Šolski usmernik veži z elektromagnetom pritrjenim na leseno stojalo. Na integrator priključi tuljavico z manj navoji, kot kaže slika 2. Elektromagnet je sestavljen iz dveh isto orientiranih navitij, med katerima je reža. V slednji sondiramo gostoto magnetnega polja.

Z izmeničnim vlečenjem oz. potiskanjem tuljavice v režo izmeri odvisnost gostote magnetnega polja B od toka napajanja I v intervalu od 0 do 5 A. Meritve $B(I)$ nariši na graf, kjer dobiš linearno zvezo med B in I . Iz naklona premice izračunaj koeficient $\mu N/L$ za tuljavi. Pri tem privzamemo, da sta navitji precej dolgi in je zato gostota magnetnega polja enaka

$$B = \frac{\mu \mu_0 I N}{L},$$

pri čemer je μ permeabilnost kovine znotraj tuljav, N število ovojev in L dolžina tuljave.

Slika 2: Shema vezave merjenja magnetnega toka vzdolž osi tanke tuljave - tokovne zanke.